

Artikkeli

VERTAISARVIOITU
KOLLEGIALT GRANSKAD
PEER-REVIEWED
www.tsv.fi/tunnus

Journalistinen uutissatiiri hybridinä genrenä

Noin viikon uutisten ja Uutisraportin tekijöiden itseymmärrys ja käsitteellinen rajatyö

Tarkastelen tässä artikkelissa journalistisen uutissatiirin työkäytäntöjä ja merkityksiä genren ja rajatyön käsitteiden kautta. Aineistona on kahdeksan teemahaastattelua, joita erittelen laadullisen sisällönanalyysin avulla. Analysoin erityisesti ohjelmien pääosiota ja tekijöiden käsitteellisiä erotteluja suhteessa aiempaan satiiriin ja perinteiseen uutisjournalismiin. Väitän, että ohjelmien pääosio on journalistisen uutissatiirigenren varsinainen innovaatio, jossa yhdistyvät sekä toimittajien että stand up -koomikoiden ammattitaidot. Osiossa faktuaalinen taustoittaminen ja temaattinen kehystäminen sekoittuvat ajankohtaisten asioiden karnevalisointiin ja ironisointiin. Tekijät erottavat tämän vuoksi ohjelmansa aiemmasta pinnallisesta ajankohtaissatiirista ja neutraalimmasta uutisjournalismista. Tutkimuksen valossa näyttää siltä, että ammatillinen eetos siirtyy toimittajien mukana viihteen tekemiseen. Näin myös viihde muuttuu journalistisemmaksi, eikä vain toisinpäin kuten on usein pessimistisesti esitetty. Uusi hybridi uutissatiiri haastaa perinteistä vastakkainasettelua kovien ja viihteellisten journalististen genrejen välillä.

AVAINSANAT: satiiri, journalismi, politiikka, viihteellistyminen, *The Daily Show*

Satiiri on vuosituhansia vanha julkinen diskursiivinen käytäntö, joka on historian saatossa yhdistellyt eri tavoin kriittistä pilkkaa ja huumoria (Condren 2012; Griffin 1994; Kivistö 2007). 2000-luvun alkupuolella poliittisessa tv-viihteessä koitti uusi aikakausi, kun ajankohtaissatiiria ja journalistista taustoitusta yhdistävät ohjelmat kehittyivät Yhdysvalloissa (Baym 2010; Gray ym. 2009; Hersey 2013; Jones 2010). Näistä tunnetuimpia esimerkkejä ovat *The Daily Show* (Comedy Central, 1996–), *The Colbert Report* (Comedy Central, 2005–2014) ja *Last Week Tonight* (HBO, 2015–). Uutissatiirin kiistaton lippulaiva oli Jon Stewartin juontajakauden *The Daily Show* (TDS, 1999–2015), joka kehittyi uutiskatsaus- ja talk show -tyyppisestä kepeästä kulttuuriohjelmasta kriittiseksi ajankohtaissatiiriksi. Ohjelma voitti Stewartin aikana

muun muassa 23 Emmyä ja kolme arvostettua Peabody-palkintoa. TDS:n rakenne sisälsi yleensä humoristisen uutiskatsauksen ja mahdollisen parodiaraportin, jota seurasi yksi tai kaksi pääjuttua, studiohaastattelu ja ohjelman päättävä, usein absurdeiksi kehystettyjä tapahtumia esittävä Your Moments of Zen -osio. Ohjelman erotti aiemmista satiireista ja viihdeohjelmista pääjuttujen poikkeuksellisen laaja aiheiden taustoitus, joka sisälsi yhtä paljon informaatiota kuin tavallisten uutisten raportointi samasta aiheesta (Fox ym. 2007; Jones 2010). Tämä mahdollisti perusteellisemman politiikka- ja mediakritiikin (Baym 2005). Myöhemmin 2000-luvulla TDS-tyyppinen uutissatiiri levisi ympäri maailmaa ja esimerkiksi Saksassa, Hollannissa, Kanadassa, Australiassa, Irakissa ja Syyriassa on tai on ollut mukaelmat genrestä. Suomeen ohjelmatyyppi rantautui syksyllä 2014.

TDS-tyyppisiä uutissatiireja on tutkittu useasta näkökulmasta, mutta tekijöiden näkemyksiä työstään ei ole juurikaan selvitetty (ks. kuitenkin Seuri 2016; Young 2012). Tässä tutkimuksessa tarkastelen *Uutisraportin* (2014–2017, HSTV ja Nelonen) ja *Noin viikon uutisten* (2014–2017, Yle) tekijöiden kokemuksia ja käsityksiä omasta työstään¹. Tekijöiden teemahaastattelujen analyysin kautta pyrin vastaamaan kysymyksiin, miten uutissatiirin pääjuttu on rakennettu ja miten tekijät hahmottavat ohjelmansa suhteessa perinteiseen uutisjournalismiin ja aiempaan tv-satiiriin. Argumentoin, että uutissatiirin varsinainen innovaatio on ohjelmien pääosio, jossa yhdistyvät toimittajien ja stand up -koomikkojen ammattitaidot. Pääjuttujen teossa toimittajien faktuaalinen taustoittaminen ja temaattinen kehystäminen sekä koomikoiden päivän politiikan karnevalisointi ja ironisointi yhdistyvät kriittiseen huomioon jostain ajankohtaisesta asiasta. Vaikka satiiria ja journalismia on yhdistetty muillakin tavoin (Hautakangas 2017; Koivukoski & Zareff 2018; Kuparinen 2013; Lockyer 2006) tällaista konseptia ei ollut ennen TDS-formaatin läpilyöntiä 2000-luvun alkupuolella. Analysoin tarkemmin, miten pääjuttu eroaa aiemmasta satiirista ja perinteisestä uutisjournalismista.

Tutkimukseni teoreettisena viitekehyksenä on käytäntö- ja diskurssiteoreettinen lähestyminen journalismiin. Käytäntöteoria on kunnianhimoinen tavoite muodostaa sosiaaliteoriaa rutinoituneen käyttäytymisen eli sosiaalisten käytäntöjen pohjalle (esim. Reckwitz 2002). Teorian pyrkimyksenä on ottaa huomioon eri käytäntöihin liittyvä kehollisuus, materiaalisuus, tietotaito, rakenteet, kieli ja toimijuus sekä näiden keskinäisriippuvuus. Tällöin diskurssiteorian perinteinen fokus, kieli, on vain yksi osa käytäntöjä. Koska tämä tutkimus perustuu haastatteluihin, uutissatiiriin käytännön kuvaukset ovat puhutun kielen – eivätkä esimerkiksi etnografisen havainnoinnin – välittämiä: haastateltavani kuvaavat ja reflektivat työtään ja samalla tuottavat arvotavia erontekoja ja samastumisia suhteessa perinteiseen uutisjournalismiin ja aiempaan tv-satiiriin. Systematisoin näitä käsityksiä ja suhteutan niitä aiempaan tutkimukseen uutissatiirista ja journalismista.

Diskurssi- ja käytäntöteoriaa on kehitetty myös media- ja viestintätutkimuksen kontekstissa (esim. Ahva 2017; Carpentier 2005; Couldry 2004). Näiden viitekehysten kautta on analysoitu uudenlaisia tapoja tehdä journalismia (esim. Hermann 2014) ja toimittajien omia käsityksiä ammatistaan (esim. Hujanen 2014). Tässä tutkimuksessa sovellan erityisesti *genren* ja *rajatyön* käsitteitä. Genre tarkoittaa yksinkertaisimmil-

laan tekstin luokkaa tai tyyppiä (esim. Mäntynen & Shore 2014, 738–739). Käytäntöteorian näkökulmasta journalistinen genre voidaan ymmärtää sosiaalisena käytäntönä, johon liittyy esitystapojen lisäksi rutinoituneet työtavat ja käsitykset genren tavoitteista (Hermann 2016, 262–263). Genren käsitteen kautta systematisoin journalistisen uutissatiirin pääjutun keskeisiä tavoitteita, työrutiineja ja esitystapoja. Aikaisempi tutkimus on eritellyt journalistisen uutissatiirin esitystapoja (Baym 2005; Brewer & Marquardt 2007; Faina 2013; Fox ym. 2007; Hersey 2013; Wiesman 2011; Young 2012), mutta genren työrutiinit ovat saaneet vähemmän huomiota.

Rajatyö on käsite, jolla Thomas Gieryn (1983) kuvasi tukijoiden retorisia tapoja erottaa tiede ei-tieteestä. Sosiaalitieteissä on sittemmin tutkittu tällaisia käsitteellisiä eron-tekkoja liittyen myös sosiaalisiin identiteetteihin, luokkiin, ammattikuntiin ja kansalaisuuksiin (ks. Lamont & Molnár 2002, 168–169). Journalismin tutkimuksessa rajatyön käsitettä on sovellettu erityisesti toimittajien tuottamiin rajoihin suhteessa alan sisäisten sääntöjen rikkojiin, kuten aineiston väärentäjiin, tai ulkopuolisiin tunkeilijoihin, kuten kansalaisbloggareihin (ks. Carlson 2016). Journalistisen uutissatiirin tutkimuksessa käsitteellistä rajatyötä on eritelty toimittajien (Berkowitz & Gutsche 2012; Feldman 2007; Tenenboim-Weinblatt 2009) ja katsojien (Doona 2016; Edgerly 2017; Rottinghaus ym. 2012) näkökulmista. Itse sovellan rajatyön käsitettä analysoidakseni, miten tekijät itse suhteuttavat ohjelmansa uutisjournalismiin ja aiempaan satiiriin. Esitän, että TDS perillisineen muodostaa oman lajityyppinsä, jota kutsun *journalistiseksi uutissatiiriksi* erottaakseni sen muista satiirisesti ajankohtaisia asioita käsittelevistä genreistä. Uusien asiaviihdegenrejen tutkimus on tärkeää, sillä se voi laajentaa toimittajien, kansalaisten ja mediajohtajien ajattelu- ja toimintahorisontteja journalismiin liittyen.

Artikkeli jatkuu seuraavasti. Aluksi avaan aikaisemman tutkimuksen perusteella uutissatiirigenren hybridisyyttä ja sen muuttuvia ja kilpailevia tulkintoja. Tämän jälkeen esittelen tarkemmin aineistoni ja metodologian, mitä seuraa varsinainen analyysi. Lopuksi päätän artikkelini keskusteluun journalistisen uutissatiirin laajemmasta yhteiskunnallisesta merkityksestä.

Uutissatiirigenren hybridi anatomia

Journalistisen uutissatiirin kehittymistä voidaan tarkastella laajemmin osana politiikan viihteellistymistä, josta on keskusteltu viime vuosikymmeninä enenevissä määrin (esim. Herkman 2010). Poliitiikan viihteellistymisellä tarkoitetaan laadullista ja määrällistä kehitystä, jossa vakavat ja viihteelliset tavat esittää politiikkaa ovat sekoittuneet keskenään ja viihteellisten politiikkaa käsittelevien mediaesitysten määrä on lisääntynyt. Suomessa esimerkiksi 1980-luvulta alkaneen median markkinoitumiskehityksen ja 1990-luvulta alkaneen internetin leviämisen myötä politiikkaa käsittelevien skandaalien (Kantola & Vesa 2011), asiaviihdeohjelmien (Valaskivi 2002) ja poliitikkojen yksityiselämää käsittelevien lehti juttujen määrä on kasvanut (Railo 2011). Silti viihteellistymisen tarkemmat muutokset vaihtelevat politiikan viihteellistymisen määritelmän, operatio-nalisoinnin, ajanjakson, maan ja mediatyyppin mukaan (ks. Reinemann ym. 2012).

Yksi keskeinen teema viihteellistymiskeskustelussa on ollut politiikkaa ja viihdettä yhdistävät uudenlaiset hybridit genret (esim. Holbert 2005; Valaskivi 2002). Hybridillä genrellä tarkoitetaan esityksiä, jotka sekoittavat kahden tai useamman genren ominaispiirteitä tavalla, joka tuottaa ambivalentin genrestatuksen tai myöhemmin uuden genren (Mäntynen & Shore 2014, 748–750, 751). Yleiskuva Suomen ja Yhdysvaltojen televisiossa on, että politiikkaa ja viihdettä kepeästi yhdistävien formaattien rinnalle on ilmaantunut 1980-luvulta lähtien kriittisempiä ja monimutkaisempia poliittisen satiirin muotoja (Gray ym. 2009; Valaskivi 2002). Yksittäisenä tv-ohjelmana eniten huomiota tutkimuksessa on saanut TDS. Sen sisältämää asiaviihdettä on pidetty poikkeuksellisenä, sillä se on vaikuttanut sekä satiirilta että journalismilta, mutta ei kummaltakaan puhtaasti (Baym 2010). Tämän vuoksi ohjelmaa on luonnehdittu esimerkiksi valeuutisiksi (fake news), ajankohtaisviihdepropagandaksi (infoenterpropagainment), kolumniksi, perinteiseksi satiiriksi ja uutisparodiaksi. Eri termit korostavat ohjelman eri puolia: valeuutiset sitä, etteivät kyseessä ole perinteiset uutiset, uutisparodia sitä, että kyseessä on uutisstudion muodon parodia ja niin edelleen.

Politiikan viihteellistymisestä on keskusteltu paljon kovat vs. pehmeät uutiset -käsitteellistykseen kautta. Useimmiten kovat ja pehmeät uutiset on erotettu uutisaiheiden perusteella (Otto ym. 2017; Tuchman 1973): kovat uutiset käsittelevät politiikkaa, taloutta ja yhteiskunnallisia ongelmia, kun taas pehmeät uutiset muita aiheita kuten katastrofeja, rikoksia ja juoruja. Tutkimus on kuitenkin siirtynyt käsitteparin yksilulotteisesta ja dikotomisesta ymmärtämisestä moniulotteiseen kovien ja pehmeiden uutisten esitystyyppien analyysiin, sillä useimmat uutiset sisältävät elementtejä molemmista (Reinemann ym. 2011). Esitystyyppien analyysiin kuuluvat esimerkiksi uutisjutun poliittisen relevanssin ja fokuksen (esim. temaattinen vs. episodinen kehystäminen, julkinen vs. yksityinen relevanssi) sekä tyylin tarkastelut (esim. persoonaton vs. persoonallinen ja tunteeton vs. tunteellinen raportointi).

TDS:n sisällön analyyseissä huomiota on kiinnitetty vakavan ja viihteellisen tyylin jatkuvaan vaihteluun (Faina 2013; Wiesman 2011). Juontaja Stewart vaihtaa nopeasti vakavasta kehystämisestä, kuten neutraalista uutisaiheen taustoituksesta, humoristiseen moodiin kirosanojen, alatyylisen ilmaisujen tai intertekstuaalisten sanaleikkien kautta. Osa näistä humoristisista ilmaisuista tukee jutun kriittistä tarkoitusta, mutta suurempi osa vain hauskuuttaa. Aiheiltaan TDS:n pääjutut käsittelevät eniten kotimaan ja ulkomaan politiikkaa, esimerkiksi 56 prosenttia aiheista alkuvuonna 2005 (Brewer & Marquardt 2007) ja 47 prosenttia vuonna 2007 (PEW 2008) käsittelevät politiikkaa. Muita aiheita olivat elämäntyyli ja media. Ohjelmassa taas ei juurikaan käsitellä onnettomuuksia tai rikoksia. Sen sijaan TDS:n uutisjutut sisältävät saman verran informaatiota kuin aiheesta tehdyt uutiset (Fox ym. 2007; Jones 2010), niissä on paljon huumoria (Fox ym. 2007) ja kantaaottavaa kritiikkiä (Baym 2005). Pääjutuissa taustoitetaan ajankohtaisia aiheita asettamalla ne laajempaan kontekstiin tarjoamalla taustatietoa ja historiallisia yhtymäkohtia aiempiin tapahtumiin, mikä on poikkeuksellista ”pehmeille uutisille” (Brewer & Marquardt 2007, 259–260).

Tiivistäen voidaankin sanoa, että journalistisen uutissatiirin ohjelman pääjutut ovat kuin kovia uutisia aiheiltaan ja fokukseltaan, mutta eroavat niistä tyyliään yhdistä-

mällä sekä persoonallista ja persoonatonta että tunteellista ja tunteetonta raportointia. Näin genre on haastanut perinteisiä dikotomioita vakavan ja viihteen, oikeiden ja valeutisten sekä korkean ja matalan kulttuurin välillä. Tästä syystä monet tutkijat ovatkin päätyneet pitämään TDS:ta uudenaikaisena politiikan journalismin muotona (Baym 2005; Faina 2013; Hersey 2013; Young 2012). Aikaisempi tutkimus ei kuitenkaan ole analysoinut tarkemmin genreen liittyviä työrutiineja tai sitä, miten ne poikkeavat perinteisen uutisjournalismin ideaaleista.

Uutissatiirigenren muuttuvat ja kilpailevat tulkinnat

Journalismin liepeillä syntyvät genret nostavat usein keskustelua siitä, mitä on journalismi, kuka on toimittaja ja millaista journalismin pitäisi olla. Tätä kutsutaan käsitteelliseksi rajatyöksi (Carlson 2016; Gieryn 1983; Lamont & Molnár 2002). TDS:n menestyksen myötä tutkijat, toimittajat ja yleisöt ovatkin tulkinneet journalistisen uutissatiirin moniulotteista luonnetta eri näkökulmista samalla tuottaen erilaisia kategorisointeja ja erontekoja.

Yhdysvalloissa TDS on saanut toimittajat pohtimaan journalismin rajoja ja mahdollisuuksia suhteessa viihteeseen (Berkowitz & Gutsche 2012; Feldman 2007). Vuosien 1999–2007 välillä Stewartin asema muuttui toimittajien kirjoituksissa ja puheissa tuntemattomasta ulkopuolisesta poliittisen kommentaarin lähteeksi, kentälle tunkeilijaksi ja lopulta kulttuuriseksi auktoriteetiksi (Tenenboim-Weinblatt 2009). Mitä enemmän toimittajat puhuivat TDS:ta positiiviseen sävyyn ja mitä useammin toimittajat vierailivat Stewartin haastateltavana – ja toisinpäin – sitä enemmän hän kartutti kulttuurista pääomaa ja legitimizeettiä journalistisella kentällä (Hersey 2013, 349–352). Stewartia onkin verrattu edesmenneisiin toimittajalegendoihin, ja elävät uutiskonkarit ovat kiittäneet TDS:ta kriittisyyden palauttamisesta journalistiseen työhön (Berkowitz & Gutsche 2012). Toimittajien parissa juuri TDS on näyttäytynyt poikkeukselliselta pehmeiden uutisten edustajalta, joka on kyseenalaistanut vastakkainasettelua viihteellisen ja asiagenren välillä (Feldman 2007).

TDS:sta pitävät yleisöt kertovat katsovansa ohjelmaa, koska se on hauska tai huvittava, mutta myös siksi, että ohjelma tekee uutisista merkityksellisiä (Doona 2016; Edgerly 2017; Rottinghaus ym. 2012). Juontaja Stewart tuo heille esiin politiikan hauskan puolen, mihin tavalliset, ”tylsät” formaatit eivät pysty. He kokevat, että TDS tarjoaa uutiset heille ymmärrettävämmiin, hauskemmin ja syvällisemmin (Rottinghaus ym. 2012). Osa ohjelmaa sen hauskuuden ja kriittisyyden vuoksi aktiivisesti seuraa, mutta kuitenkin kertoo erottavansa TDS:n oikeista uutislähteistä (Edgerly 2017, 1060). Nämä katsojat ovat perinteisen ”kuivan” journalismin faneja, jotka ovat pettyneet muihin uusiin viihteellisiin ja sensaatiohakuisiin journalismin muotoihin. Katsojat, jotka eivät pidä TDS:ta, puolestaan kokevat, että ohjelma ei ole uskottava, koska se pilkkaa jatkuvasti konservatiiveja ja on viihteellinen. Viimeksi mainitut katsojaryhmät eivät siis hyväksy uutisten ja viihteen sekoittamista, koska se loukkaa heidän käsitystään uutisista vakavana esitysmuotona.

Yhdysvaltalaiset journalististen uutissatiirin tekijät ovat itse halunneet korostaa olevansa ”vain koomikoita” (Young 2012, 257). Stewartin mukaan TDS:n ei pidä noudattaa mitään uutisstandardeja, vaan ohjelman tärkein tehtävä on naurattaa yleisöjä (emt). Silti Stewart on kritisoinut paljon perinteistä journalismia ja samalla visioinut, millaiselta uusien journalismin muotojen tulisi näyttää. Monet tutkijat ovat pyrkineet erittelemään Stewartin mediahaastatteluiden ja ohjelman sisältöjen perusteella, millä tavoin TDS on uudenlaista journalismia (Baym 2005; Faina 2013; Hersey 2013; Young 2012). Keskeistä näissä argumenteissa on, että ohjelmissa kontekstualisoidaan yhteiskunnallisia asioita ja kritisoidaan valtaapitäviä ilman pinnallista tasapuolisuutta helposti ymmärrettävällä tavalla. Rajatyön näkökulmasta olennaista on, että tämänkaltaiset luonnehdinnat osaltaan legitimoivat genren statusta journalismin kentällä.

Aineisto ja menetelmät

Haastattelun tutkimusta varten kahdeksaa *Noin viikon uutisten* (N) ja *Uutisraportin* (U) keskeistä tekijää, neljää molemmista tuotannoista. Teemahaastattelut tehtiin vuonna 2016, ja ne kestivät puolestatoista tunnista kolmeen ja puoleen tuntiin. Haastattelut nauhoitettiin haastateltavien luvalla, ja myöhemmin ne litteroitiin kirjalliseen muotoon. Haastateltavina olivat molempien ohjelmien pääkäsikirjoittaja-juontajat (NJ, UJ) ja tuottajat (NTu, UTu), sekä molemmista tuotannoista toimittajakäsikirjoittaja (NTo, UTo) ja komiikan käsikirjoittaja (NK, UK). Analyysissäni viitataan haastattelusitaatteihin edellä mainituilla koodeilla. Taulukko haastatteluihin osallistuneiden nimistä ja päätehtävistä löytyy liitteestä 1.

Tein haastattelut teemahaastattelun periaatteita noudattaen (Hirsjärvi & Hurme 2000). Haastattelujen kulkua ohjasi aikaisemman tutkimuksen pohjalta tehty teemoista ja apukysymyksistä koostuva runko, joka käsittelee ohjelman tavoitteita, työritiineja ja esitystapoja sekä ohjelman suhdetta journalismiin ja satiiriin. Keskustelimme näistä asioista vapaasti ja poukkoillenkin, mutta teema- ja apukysymysrungon avulla seurasin, että samat aiheet tulevat käsitellyiksi kaikissa haastatteluissa. Tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen mukaisesti tällainen haastattelupuhe on sosiaalisen käytännön, tässä tapauksessa journalistisen uutissatiirin reflektiota. Käytäntöihin liittyy sekä julkilausuttuja että ääneen lausumattomia käsityksiä ja hiljaista tietoa, mitä haastatteluiden kautta voi nousta tarkastelun kohteeksi (Schultz 2007, 196). Haastatteluiden avulla pyrin erityisesti kuvaamaan ohjelmien pääosioiden juttutyypin tekoon liittyviä tavoitteita, työritiineja ja esitystapoja. Haastattelut ovat myös tuottavaa ja arvottavaa puhetta siitä, mitä journalismi on ja ei ole. Tällaisessa puheessa keskeistä ovat käsitteellistykset, rajanvedot ja oikeuttaminen (Carlson 2016). Analyysissäni kiinnitin erityistä huomiota haastateltavien tuottamiin rajoihin suhteessa perinteiseen uutisjournalismiin ja aiempaan tv-satiiriin.

Käytäntöteorian lähtökohtana on tietotaidon, rakenteiden, materian, kielen ja yksilön keskinäisriippuvuus jonkin tietyn sosiaalisen käytännön yhteydessä. Tällöin yksilö tai toimija on erilaisten sosiaalisten käytäntöjen risteymä, sosiaalisten käytäntöjen

ainutlaatuinen ”kantaja” (Reckwitz 2002, 256–257). Tässä tutkimuksessa se tarkoittaa, että haastateltavat puhuivat ohjelmien teosta omista lähtökohdistaan: heidän erilaisiin painotuksiinsa vaikuttivat yhtäältä heidän ammatilliset ja henkilökohtaiset taustansa ja toisaalta heidän tuotantoryhmässä muodostamansa yhteinen näkemys. Tämä näkyi aineistossani yksinkertaistaen siten, että komiikan käsikirjoittamiseen erikoistuneet haastateltavat painottivat enemmän ohjelmien humoristisuutta (NJ, NK, UK), kun taas toimittajataustaiset painottivat kriittistä asennetta ja totuudenmukaisuuteen pyrkimistä (UJ, UTo, NTo). Toisaalta kenenkään haastateltavan näkemykset eivät puhtaasti edustaneet tiettyä painotusta, vaan kaikki tekijät tunnistivat jossain määrin ohjelmiansa hybridin ja moniulotteisen luonteen. Työryhmien välillä oli kuitenkin selvä painotusero: *Noin viikon uutisten* tekijät kertoivat tekevänsä ensisijaisesti viihdeohjelmaa, jossa on yhteiskunnallisia oivalluksia, kun taas *Uutisraportin* tekijät korostivat tekevänsä yhteiskunta- ja politiikkakriittikkiä, jossa on vitsejä välissä. Tämä ero selittyy osin sillä, että *Uutisraportin* tekijöistä kaikki yhtä lukuun ottamatta (UK) olivat ammatilliselta taustaltaan toimittajia, kun taas *Noin viikon uutisten* tekijöissä oli enemmän komiikkaa tehneitä. Toisen merkittävän eron työryhmien välille muodostivat resurssit. *Uutisraporttia* tehtiin pitkälti omien töiden ohessa Tuomas Peltomäen johdolla (ks. myös Seuri 2016). *Noin viikon uutisilla* puolestaan oli huomattavasti paremmat resurssit osana Ylen tuotantotoimintaa.

Käytäntäteorian mukaan sosiaaliset käytännöt muodostuvat rutinoitumisen kautta. Sosiaaliset käytännöt ovat rutiineja, joissa yhdistyvät erilaiset rutinoituneet tavat ymmärtää, haluta, käyttää asioita ja kehoa (Reckwitz 2002, 255–256). Käytäntöjä ylläpidetään toiston kautta, ja ne muuttuvat vähitellen arjen kriiseissä. Journalistinen uutissatiiri kehittyi pikkuhiljaa 2000-luvun taitteessa Yhdysvalloissa tavallisesta poliittisesta viihde- ja keskusteluohjelmasta nykyiseen muotoonsa (esim. Hersey 2013). TDS ja *Last Week Tonight with John Oliver* tarjosivat suomalaisille tekijöille mallirakenteen, kuinka tehdä uutissatiiria. Ohjelmaformaatin soveltaminen Suomessa oli pääkäsikirjoittaja-juontajille yksi keskeisin motiivi (UJ, NJ). Haastattelujen aikaan loppukeväästä 2016 ohjelmia oli tehty jo pari vuotta, joten työryhmissä oli kehkeytynyt jo erilaisia rutiineja. Näiden rutiinien muotoutumisen perusteita ja niihin johtaneita kehitysaskeleita kävimme läpi haastatteluissa. *Noin viikon uutisten* ohjelmarakenne oli vakiintunut neliosaiseksi: ensiksi käsiteltiin lyhyesti muutama uutinen, toiseksi oli pääaihe (tai kaksi), kolmanneksi haastattelu ja lopuksi Juuri tulleen tiedon mukaan -osio. *Uutisraportin* rakenne oli muuten samanlainen, muttei sisältänyt haastattelua ja Juuri tulleen tiedon mukaan -osiota. Molemmissa ohjelmissa oli myös ajoittain mainos-, asiantuntija- ja toimittajaparodioita sekä erilaisia muutokokeiluja.

Haastatteluaineiston laadullisessa sisällönanalyysissä hyödynsin Atlas.ti-ohjelmaa, jonka avulla teemoittelin ja tyypittelin haastattelumateriaalin. Koska pyrin selvittämään erityisesti, miten uutissatiirin tekijät hahmottavat työtään suhteessa perinteiseen journalismiin ja satiiriin teemoittelin ja tyypittelin haastatteluaineiston tämän mukaisesti. Aluksi koodasin haastattelumateriaalista erilaisia yleisiä teemoja kuten ohjelman *tavoitteet*, *työtavat*, *suhde journalismiin*, *suhde satiiriin* ja *suhde valtaapitäviin* ja alateemoja kuten *objektiivisuus*, *taustatyö* ja *kriittisyys*. Tämän jälkeen tiivistin

tulkintani aineistosta kolmeen teemaan: ohjelmien suhde uutisjournalismiin, suhde valtaapitäviin, sekä suhde yleisöön. Nämä teemat syntyivät useiden alustavien koodien yhteenvetoina. Tämän jälkeen etsin aineistosta toistoa, yhtäläisyyksiä ja eroja, minkä pohjalta tyypittelin erilaisia asennoitumisia teemoihin liittyen kuten *ensisijaisesti huumoria/viihdettä, tässä mielessä journalismia ja journalismin ja satiirin yhdistelmä*. Lopuksi vielä vertasin tyypittelyjä moniulotteisiin teoreettisiin viitekehyksiin, joita on käytetty pehmeiden ja kovien uutisten vertailussa (Reinemann ym. 2012) sekä journalistisen genren (Hermann 2016) ja objektiivisuuden (Westersthål 1984) kuvailussa yleisesti. Analyysini pohjalta kuvaan tekijöiden tapoja määritellä ja kategorisoida ohjelmaa sekä uutissatiirin pääjuttuun liittyviä keskeisiä tavoitteita, työ-rutiineja ja esitystapoja.

Haastatteluilla on luonnollisesti omat rajoitteensa tutkimusaineistona. Aineiston pohjalta en voi kuvata suoraan, miten haastateltavat tekevät työtään, millaisia heidän ohjelmansa ovat sisällöltään tai miten ne vaikuttavat yleisöihin. En myöskään pysty sanomaan, jättivätkö haastateltavat jotain puolia työstänsä kertomatta. Esimerkiksi haastateltavien osallistuminen omalla nimellään on voinut saada heidät varomaan puheitaan puoluekantoihinsa liittyen. Niinpä aineiston perusteella voin tarkastella haastateltavien omia näkemyksiä ja kokemuksia työstään siten kuin he haluavat ne tuoda esiin ja analysoida, miten tämä suhteutuu aiempaan tutkimukseen. Aloitan tekijöiden tavoista tulkita ohjelmaa suhteessa aiempaan satiiriin ja journalismiin.

Uudenlaista, hauskaa ja painavaa uutissatiiria

Haastateltavien mukaan heidän ohjelmansa eivät edustaneet perinteistä uutisjournalismia tai aiempaa tv-satiiria. Pikemminkin he näkivät ohjelmansa uudenlaisena satiirikokeiluna tai kolumnityyppisenä tulkitsevana ajankohtaisgenrenä. Monet toivat esiin, kuinka he olivat pettyneet aikaisempaan suomalaiseen televisiosatiiriin, koska se oli keskittynyt liikaa fiktiivisiin hahmoihin tai pelkkään politiikan karnevalisointiin ilman perusteellista kritiikkiä. Tekijät halusivat erottautua tällaisesta hömpävihteestä, joka ei ollut tarpeeksi osuvaa tai syvällistä. Laimean kritiikin taustalla arvioitiin olevan liian pinnallinen tietämys politiikasta tai toisaalta liiallinen kunianhimo. Haastateltavat pohtivat, että esimerkiksi keväällä 2014 esitetty uutisparodia *Ajankohtainen Nelonen* ei toiminut, koska ohjelmalla oli liian vähän resursseja suhteessa siihen, että ohjelmaa esitettiin neljänä päivänä viikossa. Niinpä tekijöillä ei ollut mitään suoranaista suomalaista esikuvaa ohjelmalleen, vaan he halusivat kokeilla, miten TDS-tyyppinen satiiri voisi toimia Suomen kontekstissa (NJ, UJ).

Monet haastateltavat erottivat työnsä painokkaasti myös perinteisestä uutisjournalismista. Pohjoisamerikkalaisten kollegoidensa tavoin haastateltavat vakuuttivat arvostavansa ”oikeiden toimittajien” tekemää uutistyötä ja halusivat pitää oman, tulkinnallisemman sisältönsä erossa siitä (vrt. Baym 2010). Tämä kategorisointi voidaan tulkita uutisjournalismin legitimitietin puolustamiseksi. Toisaalta tällaisessa

rajaamisessa voi olla myös kyse julkisuusstrategiasta: ”vain koomikoksi” kehystämisen taustalla voi olla pyrkimys taata ryhmälle työrauha, sillä pelkän huumorin tekijöitä ei voi vaatia noudattamaan journalistin ohjeita (vrt. Faina 2013; Hersey 2013; Young 2012).

Monille haastateltavista ohjelmien päätavoite oli viihdyttää ja naurattaa yleisöjä. Tekijöiden mukaan ilman tätä ominaisuutta ihmiset eivät katsoisi ohjelmaa. Haastateltavista yleisöjen viihdyttämisen merkitystä ohjelman teossa korostivat etenkin komiikkaa aiemmin kirjoittaneet tekijät. Heille nimenomaan yleisöjen nauru oli varmistus jutun onnistumisesta ja päinvastoin nauramattomuus tulkittiin epäonnistumiseksi. Myös ohjelman muita puolia korostaneet haastateltavat kertoivat, että ohjelmien humoristisuus oli ensisijainen syy, miksi ihmiset ohjelmaa katsovat. Genrestä kysyttäessä haastateltavat kuitenkin määrittelivät ohjelmansa useimmiten ajankohtaissaatiiriksi tai uutissaatiiriksi. Näiden määritelmien kautta tekijät painottivat humoristisen ulottuvuuden lisäksi ohjelmien kriittistä, realistista ja analyttistä suhdetta viimeaikaisiin yhteiskunnallisiin tapahtumiin ja ilmiöihin. Haastateltaville huumori oli siis sekä tarkoitus itsessään että väline, jolla yleisöt saadaan kiinnostumaan asiasta.

Tutkimuskirjallisuudessa huumori ymmärretään usein sateenvarjokäsitteenä, joka kattaa erilaisia ilmiöitä, genrejä, tekniikoita ja alakäsitteitä kuten vitsit, hauskat tarinat, tilannekomiikan, keskusteluhuumorin, pilkan, kiusoittelun, parodian ja liioittelun (esim. Attardo 2001). Satiiria taas pidetään julkisena diskursiivisena käytäntönä, jossa yhdistyvät kritiikki, huumori ja oivaltavuus erilaisina yhdistelminä (Condren 2012; Griffin 1994; Kivistö 2007; Simpson 2003). Satiirin humoristisuus viittaa satiirin koomisiin ja esteettisiin piirteisiin, joita ovat esimerkiksi liioittelu, parodia, ironia ja yllättävät metaforat ja sanaleikit (Griffin 1994, 83–89, Kivistö 2007, 15–19). Humoristisuus myös erottaa satiirin muusta vakavammin esitetystä kritiikistä tai pilkasta. Julkisena esiintyjänä satiirikko pyrkii voittamaan yleisöt puolelleen: mitä osuvampia sanaleikit, vertaukset ja ironiset huomiot ovat, sitä parempaa myös satiiri on tekijöiden ja yleisöjen mielestä (Griffin 1994: 71–73).

Journalistisen uutissaatiirin tarkempaa genremäärittelyä hankaloitti, että ohjelmat koostuivat erilaisista osioista, joista toiset olivat enemmän puhtaasti huumoria ilman kritiikkiä kuten *Noin viikon uutisten* ”Juuri tulleen tiedon mukaan”, toiset enemmän perinteistä journalismia kuten *Noin viikon uutisten* asiantuntijahaastattelut ja toiset sekoituksia monista eri genreistä kuten *Noin viikon uutisten* ja *Uutisraportin* pääjutut. Lisäksi molempien tuotantojen yksittäiset jaksot olivat keskenään erilaisia aiheiden, taustoitusten, kritiikin kohteen ja tyylin osalta. Yhden haastateltavan mukaan heidän ohjelmansa olikin ”vaikeasti määrittyvä sekasikiö” (NTö).

Tekijät erottivat ohjelmansa aiemmasta painetusta ja tv-satiirista erityisesti pääjuttujensa osalta. Kuten amerikkalaiset esikuvansa, suomalaisten ohjelmien pääjutut sisälsivät satiiriksi poikkeuksellisen paljon informatiivista taustoitusta yhdistettynä koomiseen ja satiiriseen kommentaariin. Keskeistä osion onnistumisessa oli toimittajien ja stand up -koomikoiden ammattitaitojen yhdistäminen: toimittajat tekivät taustatyön ja koomikot kirjoittivat huumorin, ja nämä rakennettiin yhtenäiseksi satiiriseksi vuoropuheluksi juontajan, kuvien ja videopätkien välillä. Pääjuttujen kritiikki oli siten aiempaa satiiria yksityiskohtaisempaa ja paremmin perusteltua. Vaikka monille haas-

tateltaville yleisöjen viihdyttäminen oli ensisijainen tavoite, he painottivat, että huumori, kritiikki ja oivallukset tukivat toisiaan.

Ensisijaisesti sen [ohjelman pääjutun] täytyy olla hauska, toissijaisesti ollakseen hauska, täytyy taustoittaa, että ihmiset voi nauraa sille, ja kolmanneksi ois hyvä olla joku näkökulma ja pointti, jota ehkä moni muukin on ajatellu tai mitä kukaan muu ei oo tullu koskaan ajatelleeksi. (NJ)

Satiirin oivaltavuus tarkoittaa, että se pyrkii moralisoinnin ja viihdyttämisen ohella asioiden selventämiseen ja analysointiin (Griffin 1994, 39–52; Kivistö 2007, 9–11). Haastateltavat kuvasivatkin toistuvasti, kuinka keskeistä heidän työssään oli jonkin oivalluksen tai ”pointin” tekeminen ja sen kommunikoiminen yleisölle ymmärrettävästi ja hauskasti. Oivallus liittyi lähes aina myös satiirin kritiikin kohteeseen, joka saattoi olla esimerkiksi yksittäisen poliitikon, puolueen, yrityksen tai hallituksen tekemisestä ja julkilausumasta tai jokin yleinen kulttuurinen tapa, kuten verosuunnittelu, poliitikkojen siirtyminen viestintätoimistoihin tai ruokahävikki. Haastateltavien mukaan kriittisen oivalluksen saaminen oli usein prosessi: se alkoi tekijöiden intuitiivisesta tuntumasta tai havainnosta, jonka todenperäisyyttä ja oikeutusta työryhmässä lähdettiin selvittämään. Oivallus saattoi olla joko uusi näkökulma ajankohtaiseen aiheeseen tai sitten se oli poimittu julkisuudesta. Joka tapauksessa se puettiin pääjutussa taustoitettuun satiiriseen muotoon.

Satiiri on kiinni kirjottajien oivalluskyvyistä ja kirjoitustaidoista niin se mikä mut aina pysäyttää on oivallukset. Et kuinka hyvii oivalluksii, siitähän se on kiinni. Kuinka hyvin vaan saa yhdistetty asioita. Ja ehkä tän vois kaikki kiteyttää vaan semmoseks, kuinka paljon tekee duunii sen eteen. (NTu)

Seuraavaksi analysoin tarkemmin, kuinka tämä työ tehtiin.

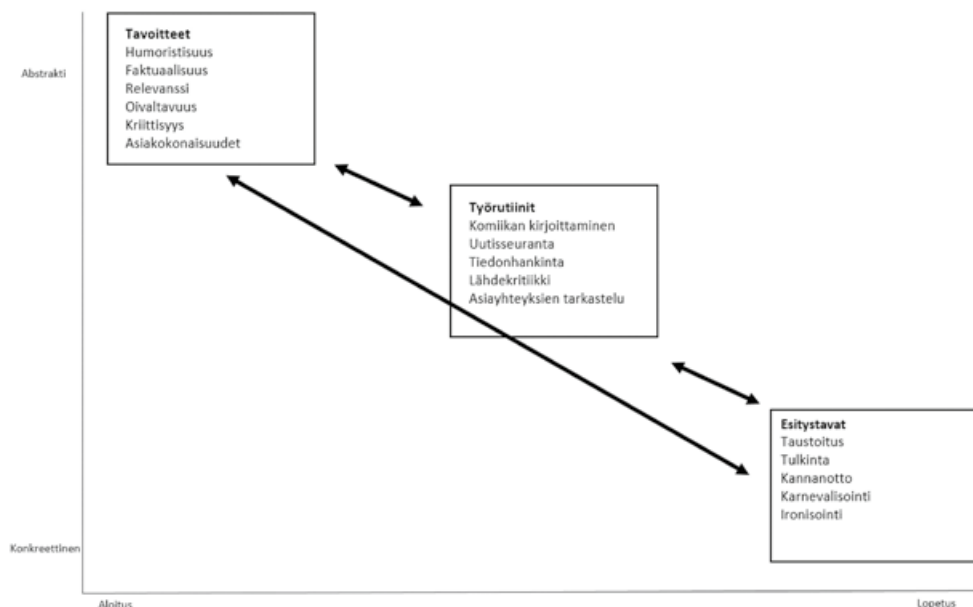
Pääjuttu suhteessa uutisjournalismiin

Yksi keskeinen teema haastatteluissa oli uutissatiirin erityinen suhde perinteiseen journalismiin. Tekijät tunnistivat useita yhtäläisyyksiä ja eroja perinteisen uutisjournalismin eetoksen ja oman ohjelmansa tavoitteiden välillä. Monet kokivat, etteivät pääse pakoon toimittajataustansa, joka asetti heille vaatimuksia faktuaalisuudesta. Toisaalta taas uusi formaatti myös mahdollisti kärjistetympään ja mielipiteelliseen ilmaisuun.

Journalistisen genren käytäntöä ohjaavat niin episteemiset ideaalit, strategiset työrotiinit kuin vakiintuneet esitystavatkin (Hermann 2016). Näiden tasojen kautta voidaan analysoida uutissatiirin genren suhdetta perinteiseen uutisjournalismiin. Kuvio 1. tiivistää *Noin viikon uutisten* ja *Uutisraportin* pääjuttujen tavoitteet, työrotiinit, esitystavat ja niiden yhteydet. Kuvio on sovellus Hermannin (emt.) yleisestä journalis-

tisen genren kuvauksesta käytänteoreettisesta näkökulmasta. Kuvion pystyakseli kuvaa abstraktien tavoitteiden ja konkreettisen toteutuksen suhdetta ja vaaka-akseli pääjutun tekoprosessia alusta loppuun. Kuvio on ideaalityyppinen yleistys, joka kätkee yksittäisten pääjuttujen työprosessien ainutlaatuisuuden ja työskentelyyn luonnollisesti kuuluvan hapuilun. Silti se pyrkii tiivistämään pääjutun olennaisia piirteitä.

Kuvio 1: Journalistisen uutissatiirin pääjuttu.

Episteemisten tavoitteiden tasolla haastateltavat korostivat pyrkivänsä faktuaalisuuteen, mutta eivät kaihtaneet kantaaottavuutta. Objektiivisuus journalismissa on monitasoinen ilmiö, jonka perusolottuvuuksia ovat faktuaalisuus ja puolueettomuus (Westerståhl 1983). Faktuaalisuus koostuu relevanssista ja totuudenmukaisuudesta, kun taas puolueettomuus tasapainosta ja neutraaliudesta. Haastateltavista kaikki painottivat ohjelmansa faktuaalista ulottuvuutta. He korostivat pyrkivänsä pääjutuissaan totuudenmukaisuuteen, he eivät missään nimessä halunnet jäänä kiinni virheellisistä tiedoista eivätkä herjata valtaapitäviä tai kulttuurisia käytäntöjä perusteetta. He uskoivat, että heidän huumorinsa toimi, koska se oli totta. Strategisella työruutiinien tasolla faktuaalisuuteen pyrkiminen näkyi siten, että pääjuttujen faktat tarkistettiin eri lähteistä ja niiden painoarvoja pohdittiin työryhmässä. Molemmista tuotannoissa toimittajien tekemä taustatyö pääjuttuja varten muistutti monilta osin journalistista selvitystä. Käsikirjoitusprosessissa toimittajat kävivät läpi useita lähteitä kuten *Hel-singin Sanomien* tai *Ylen* arkistoja, viranomais selvityksiä, tiedotteita ja muita uutisia aiheista.

Lähtökohtasesti joka aiheesta me ensin kasataan kaikki, uutismateriaali ja videomateriaali, semmoseen kasaan et siit on sit helppo lähtee hahmottelee, mitä kaikkee me voidaan tästä näyttää ja sanoo. Plus että tokihan siitä materiaalin määrästä, lopulliseen tuotokseen tulee ihan murto-osa. (Nto)

Myös erikoistoimittajina toimivien vanhempien kollegoiden tai muiden asiantuntijoiden tietopohjaa hyödynnettiin varmistamalla tapahtumien relevanssia ja satiirin kritiikin oikeutusta. Monet pääjuttua varten tehtävän työn ideointivaiheessa syntyneet kriittiset oivallukset osoittautuvat selvitystyön jälkeen perusteettomiksi, jolloin ne hylättiin tai tilalle yritettiin löytää toinen kulma.

Että vaikka kärjistäminen ehdottomasti on sallittua ja pakollistakin, jotta asiat olisivat hauskoja, niin sen ytimen on oltava jollain tavalla rehellinen. Et sen takia ei haluta tehdä esimerkiksi sitä, että irrotettais täysin asiayhteydestä vaan joltain ihmiseltä kaks sanaa ja sit syytettäis sitä viis minuuttii niiden perusteella, se ei oo reilua. (NK)

Esitystapojen tasolla faktuaalisuuteen pyrkiminen ilmeni viittauksina printti- ja av-journalismin juttuihin ja asiantuntijalausuntoihin, joiden avulla pääjuttua taustoitettiin ja omaa argumenttia vahvistettiin. Kuten pari haastateltavaa totesi, uutismateriaalin välitön realismi loi vastaansanomattoman käsityksen asioiden totuudellisuudesta (UTo, NK).

Sen sijaan puolueettomuuden toiseen ydinulottuvuuteen, neutraaliuteen, tekijät eivät edes pyrkineet. Haastateltavat eivät uskoneet, että neutraalius olisi edes mahdollista tällaisessa ohjelmassa, vaan kärjistäminen ja lähteiden valikointi on pakollista. Haastateltavat kuitenkin kiistivät kannattavansa itse mitään tiettyä puoluetta, mutta kaikki kertoivat olevansa enemmän liberaaleja kuin konservatiivisia arvoiltaan. Lisäksi tekijöillä oli poliittisia mielipiteitä, joista työryhmissä oltiin myös eri mieltä. Kiistat nähtiin kuitenkin usein puoluepolitiikasta erillisinä kysymyksinä. Haastateltavat eivät siten kokeneet ajavansa mitään tiettyä agenda, mutta uskoivat arvojensa vaikuttavan ohjelmien sisältöön.

Ne [meidän arvot] on tämmösiä, tietyn näköinen eurooppalaisuus, yleishumanismi, semmonen ulospäinsuuntautuneisuus silleen kansallisesti ja sitten Putinin tyyppisten auktoriteettien kavahtaminen. (UJ)

Tästä näkökulmasta tekijöiden etiikka mukailee journalismin reformiohjelmien ajatuksia, joiden mukaan puolueettomuus ei päde silloin, kun kyseessä ovat universaaleina pidetyt arvot kuten rauha, demokratia ja ihmisoikeudet (Carpentier 2005, 206–207). Arvoliberaalisuus oli kuitenkin aina tapauskohtaista, sillä esimerkiksi *Noin viikon uutiset* otti monesti kantaa alkoholin myynnin sääntelyn puolesta. Tekijät kertoivatkin pyrkivänsä kritisoidaan valtaapitäviä ”ansionsa mukaan”. Täydellisen tasapuolisuuden ei koettu olevan mahdollista satiirissa, koska puolueet eivät tekijöiden standardien mukaan möhlineet tasapuolisesti. Tekijät painottivat, että on ihan sama,

mitä puoluetta satiirin kohde edusti, jos henkilö tai taho on antanut perusteet kritiikille. Silti tekijät kertoivat pohtivansa ajoittain ohjelmiansa tasapuolisuutta.

Mietitään tosi paljon sitä, ettei aina keksitä vittuilua samalle porukalle, siis tämmöstä et persuja haukutaan aina ja kepuvitsit on loputtomia ja näin. (...) Me halutaan tehdä koko spektrillä sitä satiiria, mutta se on hankalampaa tehdä, tiäks puunhalailijoista ja muista. (UJ)

Kun näkökulma oli valittu, työruutiinien tasolla tekijät kuitenkin valikoivat uutisia ja asiantuntijalausuntoja sillä perusteella, että ne tukivat jutun koomista tarinankerrontaa ja kriittistä oivallusta. Esitystavoissa näkökulmallisuus ja kanta-aottavuus näkyivät yksinkertaisesti siten, että toisin kuin neutraaliuteen pyrkivissä uutisissa, juontaja ilmaisi mielipiteensä ja turhautuneisuutensa suoraan kameralle kuin pää- tai mielipidekirjoituksissa käyttäen tässä apunaan humoristisia vertauksia, kulttuurisia viitauksia ja ironiaa kuten kolumneissa, pakinoissa ja pilakuvissa.

Episteemisellä tasolla tekijöiden näkemykset poikkesivat myös perinteisestä uutisjournalismista fokuksen ja valtasuhteen osilta. Kun perinteiset uutiset keskittyivät usein yksittäisiin tapahtumiin, uutissatiirin tekijät pyrkivät hahmottamaan kokonaisuuksia. Kuten ajankohtaisohjelmien toimittajat, pääkirjoitustoimittajat, feature-toimittajat tai uutisanalysien kirjoittajat, he halusivat taustoittaa ja suhteuttaa jutun aiheeseen liittyviä tapahtumia ja pitkän aikavälin trendejä. Tekijät kuitenkin kokivat, että heidän oli käsiteltävä julkisuudessa paljon puhuttaneita aiheita, sillä muuten se olisi sotinut ohjelmien ajankohtaisuuden ideaa vastaan. Toisaalta *Noin viikon uutisten* tekijät ajattelivat, etteivät he voineet käsitellä kaikkia haluamiaan ajankohtaisia aiheita, koska ne eivät olleet tarpeeksi esillä suomalaisessa televisiossa ja siten niistä ei ollut tarpeeksi videomateriaalia, eivätkä suuret yleisöt tunteneet näitä aiheita riittävästi. *Uutisraportin* tekijät näkivät samoin olleensa riippuvaisia kansallisesta media-aineistosta, mutta he tekivät myös juttuja esimerkiksi EU:hun liittyvistä aiheista, jotka eivät olleet esillä suomalaisessa mediassa niin paljon.

Uutisjournalismi yleensä välittää muiden instituutioiden edustajien kuten poliitikojen ja eri asiantuntijoiden näkemyksiä. Haastateltavat sen sijaan koettivat avata valtapelien kulisseissa tapahtuvaa toimintaa ja kritisoida valtaapitävien kieltä ja kehystyksiä sekä puheen ja toiminnan ristiriitoja.

Eli se [kritiikki] on sitä, mitä kutsuin sanalla havainto. Kyllähän sulla pitää olla jokin havainto – et miks näin tai ei näin tai mitä helvettiä nää nyt yrittää – ja useinhan se perustuu aika paljon myös politiikan kieleen. Eli pyritään samaan jotkut asiat nimettyä uudelleen, poliitikot yrittää saada leikkaukset vaikuttamaan mukavilta kun niistä puhutaan talkoina. Ja tavallaan tällaisen poliittisen retoriikan paljastaminen, että älkää nyt viittikö, nii on yks ehkä paras esimerkki, että mikä se kritiikin kohde voi olla. (NJ)

Satiirin kriittisyys tarkoittaa, että satiirilla on aina jokin kohde, jota se kritisoi suhteessa eettisiin ideaaleihin (Kivistö 2007, 9–14). Yleisiä kritiikin kohteita satiirissa ovat

valtaapitävät, yhteiskunnalliset ja kulttuuriset käytännöt, eri ammattikuntien edustajat tai yleisinhimilliset paheet kuten ahneus, tekopyhyys, pinnallisuus, laiskuus, typeryyss tai vallanhalu. Haastateltavat painottivat, että eniten kritiikin kohteena heidän ohjelmissaan ovat korkeinta poliittista valtaa käyttävät.

Toimittajan työssä oppii tekee semmosta ihmisen valta-aseman arviointia aika jotenkin luontevasti ja samalla tavalla me mielletään, että mielipidevalta, taloudellinen valta, sit juridinen ja lainsäädännöllinen valta on ne. [kritiikin kohteet]. (UJ)

Haastateltavat kertoivat kuitenkin pyrkivänsä välttämään valtaapitävien ulkoisille piirteille naureskelua. Myöskään tavallisia kansalaisia tai heikommassa asemassa olevia ei juuri ohjelmissa pilkattu, sillä molempien työryhmien sääntöihin kuului stand up -komiikasta tuttu periaate: älä lyö alaspäin. Haastateltavat kokivat itsensä ikään kuin politiikan ja median suhteiden ulkopuolisiksi tarkkailijoiksi, jotka yrittivät vetää yhteen tapahtuneita asioita ja muodostaa niistä kiinnostavia havaintoja. Tämä oivallus oli usein jotain, mikä oli jo kerrottu vakavammassa formaateissa jossain muodossa. Joskus se taas oli uusi näkökulma tai avaus, ainakin suomalaisessa valtaviertäjäjulkisuudessa.

Yhdysvalloissa TDS ja *The Colbert Report* kritisoiivat valtaapitävien ohella monia amerikkalaisen kaupallisen TV-uutismedian (esimerkiksi CCN) käytäntöjä kuten kritiikitöntä suhtautumista hallintoon kohtaan, näennäistä tasapuolisuutta sekä erikoistehosteiden ja toimittajien persoonan korostamista substanssin kustannuksella (Baym 2005). Toinen mediakritiikin kohde ohjelmissa on ollut konservatiivinen media (esimerkiksi Fox News), joka on sivuuttanut asiantuntijatiedon tai käyttänyt sitä valikoiden (Painter & Hodges 2010). Haastateltavat eivät kokeneet, että suomalainen journalismi ansaitsisi samanlaista ryöpytystä kuin pohjoisamerikkalainen media. Kuten yksi haastateltava totesi: ”suomalaisessa mediassa isoin vika on siinä mitä siinä ei ole” (UJ). Median melodramaattisuuden, puolueellisuuden tai näennäisen objektiivisuuden sijaan haastateltavat olivat ärsyyntyneitä siihen, että toimittajat eivät tarkastaneet haastateltaviensa lausumien paikkansapitävyyttä tai taustoittaneet juttujaan kunnolla. Yhdeksi syyksi tähän tekijät arvelivat mediamurroksesta johtuvan kiireen.

Myös suomalaisen mediakentän pienuus ja uutisten ”harmaus” verrattuna Yhdysvaltoihin olivat tekijöitä, jotka rajoittavat mediakritiikin esittämistä. Toisaalta välillä suomalaisia tekijöitä kaiversi julkisen keskustelun lähtökohtien vaihtoehdottomuus. *Uutisraportin* tekijät esimerkiksi halusivat kritisoida julkista keskustelua ennen eduskuntavaaleja 2015. Tekijät kokivat, ettei vaihtoehtoja tuotu tarpeeksi esiin, sillä ”julkinen keskustelu oli täysin niellyt sen, että nyt vaan leikataan ja nyt tapellaan siitä keneltä leikataan” (UK). Yleensä ohjelmissa kuitenkin keskityttiin mediakritiikin sijaan politiikkakritiikkiin. Tässä mielessä ne olivat kuin ajankohtaisohjelmia, pääkirjoituksia tai tutkivan journalismin juttuja, jotka keskittyvät puimaan yhtä tai muutamaa aihetta kerrallaan (vrt. Lockyer 2006). Kriittisyyden ohella kaikki haastateltavat korostivat arvostavansa poliitikkojen työtä paljon ja uskoivat, että politiikalla on väliä. Tämä tukee käsitystä journalistisen uutissatiirin aktiivisesta ironisesta asenteesta politiikkaan kohtaan passiivisen kyynisen asenteen sijaan (vrt. Day 2011).

Strategisella työrutiinien tasolla kokonaisuuksiin keskittyvä fokus ja kriittinen asenne valtaapitäviä kohtaan näkyivät siten, että tekijät seurasivat aktiivisesti tv-uutisia, iltapäivälehtiä, tiedotteita ja julkista keskustelua sosiaalisessa mediassa. Tämän katsauksen kautta he suhteuttivat omaa pääjuttuansa muihin juttuihin. He keräsivät varastoon materiaalia erilaisista toistuvista aiheista, kuten sosiaali- ja terveysalan uudistuksesta, ja pohtivat, milloin olisi sopiva aika esittää ne ja mistä näkökulmasta. Kokonaisuuksiin syventyminen vei myös aikaa, mitä tavallisessa toimittajatyössä mediamurroksesta johtuvan kiireen takia on yhä vähemmän. Osa tekijöistä kokikin, että uutissatiirin teko antoi aikaa politiikan isojen linjojen jäsentämiselle. Tekijöille oli alusta asti selvää, että saatavilla olevilla resursseilla tällaisen satiirin teko voi onnistua vain viikoittaisella esitysrytmillä.

Haastateltavien mukaan yksi keskeinen esteettinen ja dramaturginen tapa, jolla kriittisiä oivalluksia esitetään *Noin viikon uutisissa* ja *Uutisraportissa*, oli asioiden ironisen puolen korostaminen (vrt. Renvall & Reunanen 1998, 12–13). Juontaja kertoi ideaalin asiantilan, jonka jokin toimija tai jatkuva kulttuurinen käytäntö rikkoo. Juontaja esimerkiksi esitti naiivia kansanmiestä, joka olettaa, että uutiset keskittyvät olennaiseen, kuten keväällä 2016 taustoittamaan sitä historiallista tapahtuman, kun Nato-joukot harjoittelivat ensimmäistä kertaa maihinnousua Suomen rannikolle. Sen sijaan ”paljastuikin”, että toimittajat raportoivat siitä, kuinka amerikkalaisupseerit keuhuvat Suomen armeijan toimintaa. Toinen tapa yhdistää kritiikkiä ja komiikkaa, jota myös *Last Week Tonight* -ohjelmassa usein sovelletaan, oli kertoa aluksi, mikä asia on todellisesti, loogisesti tai moraalisesti väärin ja sen jälkeen argumentoida komiikkaa välillä hyödyntäen, miksi näin on (vrt. Zareff 2012, 117–120).

Me vaikka koitetaan saada jotenkin hauskesti kerrottua, että minkä takia 18 sote-alueella ei välttämättä ole sitä, että tässä ajetaan nyt parasta mahdollista sote-ratkaisua, vaan sitä että maksimoidaan, kuinka paljon saadaan kuntapäätäjiä Keskustan vahvoille kantatusalueille. (UK)

Komiikan kirjoittamisessa tekijät sovelsivat vakiintuneita huumorityyppejä kuten hauskoja vertauksia ja metaforia, liioittelua, erilaisia sanaleikkejä ja kulttuurisia viittauksia. Näitä käsikirjoittajat keksivät ja jatkokehittelivät yksin ja yhteisissä ideointisessioissa kuluvan viikon aikana.

Omaan valtapositioonsa haastateltavat suhtautuivat maltilla. He kokivat, ettei heillä ole juuri valtaa poliittisiin päätöksiin, joista vastaavat johtavat poliitikot. Tämä on linjassa myös tutkimuksen kanssa: vaikka medialla on valtaa mielikuvien muodostumisessa, sen kyky vaikuttaa suoraan päätösprosesseihin on vähäisempi (esim. Kunelius ym. 2009). Tekijät kuitenkin uskoivat, että parhaimmillaan heidän ohjelmansa onnistui paljastamaan kielellistä vallankäyttöä ja kulissien takaisia valtakamppailuja sekä avaamaan poliittisen päätöksenteon usein pitkäkestoisiakin prosesseja.

Yhteenveto

Tarkastelin tässä artikkelissa journalistisen uutissatiirin työkäytäntöjä ja merkityksiä genren ja rajatyön käsitteiden kautta. *Noin viikon uutisten* ja *Uutisraportin* tekijöiden teemahaastattelujen analyysin perusteella selvitin, miten uutissatiirin pääjuttu on rakennettu ja miten tekijät hahmottavat ohjelmansa suhteessa perinteiseen uutisjournalismiin ja aiempaan satiiriin. Väitin, että journalistisen uutissatiirin pääjuttujen teossa yhdistyvät toimittajien ja stand up -koomikoiden ammattitaidot uudella tavalla. Journalistista tässä genressä oli erityisesti pääjuttujen poliittisesti relevantit aiheet, faktuaalinen taustoitus ja temaattinen kehystäminen. Uutisjournalismista osio taas erosi humoristisuuden, tulkitsevuuden ja kantaaottavuuden kautta. Tältä osin artikkelini analyysi täsmentää aiempia arvioita journalistisen uutissatiirigenren ”journalistisuudesta” (Baym 2005; Faina 2013; Hersey 2013; Young 2012).

Ohjelmien pääjutun osalta myös tekijät itse erottivat työnsä tiukasti perinteisestä uutisjournalismista sekä aiemmasta karnevalistisesta tv-satiirista. Heille kyse oli uudenlaisesta hybridistä kokeilusta, jonka kautta voidaan esittää kriittisiä huomioita uutisia suorapuheisemmin. Kokonaisuudessaan tutkimukseni tulokset tukevat laajempaa argumenttia, jonka mukaan toimittajien vahva ammatillinen eetos siirtyy viihteen tekemiseen, kun toimittajat siirtyvät tekemään viihdeohjelmia (Bolin 2014). Niinpä voidaan väittää, että myös viihde muuttuu journalistisemmaksi, eikä vain toisinpäin kuten on usein pessimistisesti esitetty. Tämä on yksi esimerkki siitä, miten myöhäismodernissa mediajulkisuudessa perinteiset rajat viihteen, asian ja politiikan välillä hämärtyvät (esim. Baym 2005; 2010; Kantola 2011).

Mikä merkitys journalistisella satiirilla sitten on kansalaisten, journalismin ja toimivan demokratian kannalta? Kokeellisten vaikutustutkimusten mukaan yleisöjen suora tiedonsaanti TDS-tyyppisistä ohjelmista on hieman vähäisempää kuin tavallisista uutisista (Kim & Vishak 2008), mutta toisaalta tiedonsaanti riippuu siitä, käsittävätkö yleisöt sisällön enemmän uutisina kuin viihteenä (Feldman 2013). TDS:n katsojat ovat jo valmiiksi keskimäärin paremmin perillä politiikasta kuin muuntyyppisen komedian katsojat (Young & Tisinger 2006) tai suuri yleisö (Pew 2008). Porttiteorian mukaan pehmeät uutiset, johon TDS kuuluu, potentiaalisesti lisäävät yleisöjen huomiota politiikkaa kohtaan (Baum 2003), mikä epäsuorasti ruokkii oppimista ja sitoutumista politiikkaan etenkin politiikasta muuten vähemmän kiinnostuneilla (Feldman & Young 2008; Cao 2010; Xenos & Becker 2009).

Jotkut tutkijat ovat silti varoittaneet, että journalistisen uutissatiirigenren toistuva valtaapitävien ja toimittajien kriittinen tarkastelu voi johtaa kansalaisten luottamuksen rapautumiseen politiikkaa ja demokraattista järjestelmää kohtaan (Baumgartner & Morris 2006; Hart & Hartelius 2007). Luottamuksen puute politiikkaa kohtaan ei välttämättä kuitenkaan ole huono asia, sillä poliittisesti sitoutuneet ja aktiiviset kansalaiset ovat usein kriittisiä hallitusta kohtaan (esim. de Vreese 2005). Niinpä ajankohtaissatiirin kriittisyys ei ehkä ruokikaan passiivista kyynisyyttä politiikkaa kohtaan, vaan pikemminkin aktiivista tervettä kriittisyyttä ja toivetta paremmasta yhteiskunnasta (Day 2011). TDS:n katsojat esimerkiksi osallistuvat politiikkaan enemmän kuin

ne, jotka eivät katso ohjelmaa (Hoffman & Young 2011). Siten journalististen satiiriohjelmien potentiaalit poliittisen kansalaisuuden edistämiseksi ovat huomattavat, erityisesti nuorten ja politiikkaa vähemmän seuraavien parissa (Jones 2010; Doona 2016). Satiirin katsominen ei tietenkään itsessään riitä poliittisen tiedon lähteenä, mutta se voi toimia innoittajana yhteiskunnallisten asioiden pariin. Monet tutkijat ovatkin korostaneet ohjelmien pedagogista potentiaalia esimerkiksi medialukutaidon edistämisessä (esim. Peters 2013).

Osaa katsojista journalistisen satiirin yleisesti liberaali maailmankuva tai viihteellisyys voi kuitenkin ärsyttää (esim. Edgerly 2017). Koska ohjelmien laatu, ihmisten ennakkokäsitykset ja katsomistavat vaihtelevat, ei ajankohtaissatiireilla ole yksiselitteisesti ja suoraviivaisesti joko positiivisia tai negatiivisia seurauksia katsojien poliittisen oppimisen, asennoitumisen tai aktiivisuuden kannalta. Syvempien sisällönanalyysojen ja yleisötutkimuksien tehtäväksi jää tarkempi erottelu siitä, miten erilaiset journalistiset uutissatiirit eroavat ajallisesti ja maantieteellisesti. Tätä tutkimusta on tehty jo jonkin verran mutta ilman, että viimeaikaisia systematisointeja politiikan journalismin viihteellistymisestä (Otto ym. 2017; Reinemann ym. 2012) on otettu huomioon.

Toimittajien parissa viihteelliset esitystavat ovat tulleet yhä hyväksyttymmiksi tarinankerronnan muodoiksi (esim. Kantola 2011; Pöyhtäri ym. 2016). Journalistinen uutissatiiri on yksi esimerkki, miten toimittajat voivat soveltaa ironiaa ja komiikkaa työssään (vrt. Glasser & Ettema 1993; Hautakangas 2017; Koivukoski & Zareff 2018; Kuparinen 2012; Renvall & Reunanen 1998; Zareff 2012; Ödmark 2018). Journalistisen uutissatiirin menestys osoittaa, että hyvin tehtynä journalismin ja komiikan ammatillaiset pystyvät yhdessä tarjoamaan yleisöille jotain, mihin ne eivät ilman toisiaan pystyisi: hauskan ja kriittisen ajankohtaisohjelman, jossa korkean modernin journalismin ihanteet faktuaalisuudesta ja relevanssista yhdistyvät karnevalistisen suoraan ”kapakkapuheeseen”. Tällaisten keksintöjen tukeminen ja riittävä resursointi on tärkeää mediajohtamisessa (Seuri 2016). Nähtäväksi jää, yrittääkö tulevaisuudessa jokin kaupallinen media-yhtiö saada uutissatiirin toimimaan Suomessa. Ruotsissa genreä on esimerkiksi sovellettu podcast-muodossa (Ödmark 2018), ja Yhdysvalloissa *Last Week Tonight*-ohjelman tekijät ovat vieneet genreä enemmän tutkivan journalismin suuntaan, jolloin voidaan puhua journalistisen satiirin sijaan satiirisesta journalismista (ks. Fox 2018).

Demokratiateorian näkökulmasta journalistisen uutissatiirin faktuaaliseen taustoitamiseen ja huumoriin pohjautuvat pääjutut laajentavat tarinatyyppien kirjoa, jolla politiikasta puhutaan, mikä oletettavasti tasapainottaa ja tervehdyttää julkista keskustelua (vrt. Jacobs & Smith 1997; Reunanen 2003, 428–429). Parhaimmillaan tällainen satiiri voi pelkän politiikan karnevalisoinnin lisäksi tuoda yleistajuista ja katsojia kiinnostavaa politiikka- ja mediakritiikkiä julkiseen keskusteluun (vrt. Baym 2005; Faina 2013; Hersey 2013). Ajoittain satiiriohjelmat voivat jopa itse nostaa julkiselle agendalle monimutkaisia asiakokonaisuuksia kuten TTIP-sopimuksen tai Yhdysvaltain vaalirahoitusjärjestelmän (Boukes 2018). Silti journalistiseen uutissatiiriin on syytä suhtautua myös kriittisesti. Ohjelmien esittämä ajankohtaiskritiikki ei läheskään aina ole niin ”oivaltavaa”, vaan esimerkiksi toistaa yksipuolista käsitystä poliitikoista epä-

luotettavina opportunisteina. Parhaassa mahdollisessa maailmassa satiiri olisikin dialogista ja pyrki nauramaan myös omille lähtökohdilleen (Zareff 2012, 120–124). Se on helpommin sanottu kuin tehty. Ehkä *Noin viikon uutiset* ja *Uutisrapotti* onnistuivat tässä ajoittain.

Kiitokset

Artikkeli on osa Suomen Kulttuurirahaston rahoittamaa poliittista huumoria käsittelevää väitöskirjatutkimusta.

Viitteet

- 1 Keväällä 2018 alkoi *Noin viikon studio*, jonka tekijätiimissä on monia *Noin viikon uutisten* tekijöitä. *Uutisrapotti* taas ilmestyy keskusteluohjelmaksi podcast-muodossa ilman videomuotoisten ohjelmien käsikirjoitettuja satiirisia pääjuttuja. Tässä artikkelissa käsittelem molempien ohjelmien alkuperäisiä versioita.
- Ahva, Laura (2017). Practice theory for journalism studies: Operationalizing the concept of practice for the study of participation. *Journalism Studies* 18:12, 1523–1541. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2016.1139464>
- Attardo, Salvatore (2001). *Humorous Texts: A Semantic and Pragmatic Analysis* (Vol. 6). Berlin: Walter de Gruyter. <https://doi.org/10.1515/9783110887969>
- Baum, Matthew (2003). Soft news and political knowledge: Evidence of absence or absence of evidence? *Political Communication* 20:2, 173–190. <https://doi.org/10.1080/1058460039021181>
- Baumgartner, Jody & Morris, Jonathan (2006). The Daily Show effect: Candidate evaluations, efficacy, and American youth. *American Politics Research* 34:3, 341–367. <https://doi.org/10.1177/1532673X05280074>
- Baym, Geoffrey (2005). The Daily Show: Discursive Integration and the Reinvention of Political Journalism. *Political Communication* 22:3, 259–276. <https://doi.org/10.1080/10584600591006492>
- Baym, Geoffrey (2010). *From Cronkite to Colbert: The Evolution of Broadcast News*. Boulder: Paradigm Publisher.
- Berkowitz, Dan & Gutsche, Robert (2012). Drawing lines in the journalistic sand: Jon Stewart, Edward R. Murrow, and memory of news gone by. *Journalism & Mass Communication Quarterly* 89:4, 643–656. <https://doi.org/10.1177/1077699012456020>
- Bolin, Göran (2014). Television journalism, politics, and entertainment: Power and autonomy in the field of television journalism. *Television & New Media* 15:4, 336–349. <https://doi.org/10.1177/1527476414525671>
- Brewer, Paul & Marquardt, Emily (2007). Mock news and democracy: analyzing The Daily Show. *Atlantic Journal of Communication* 15:4, 249–267. <https://doi.org/10.1080/15456870701465315>
- Boukes, Mark (2018). Agenda-setting with satire: How political satire increased TTIP's saliency on the public, media, and political agenda. *Political Communication* (julkaistu 5.9.2019), 1–26. <https://doi.org/10.1080/10584609.2018.1498816>
- Cao, Xiaoxia (2010). Hearing it from Jon Stewart: The impact of The Daily Show on public attentiveness to politics. *International Journal of Public Opinion Research* 22:1, 26–46. <https://doi.org/10.1093/ijpor/edp043>
- Carlson, Matt (2016). Metajournalistic discourse and the meanings of journalism: Definitional control, boundary work, and legitimation. *Communication Theory* 26:4, 349–368. <https://doi.org/10.1111/comt.12088>
- Carpentier, Nico (2005). Identity, contingency and rigidity: The (counter-) hegemonic constructions of the identity of the media professional. *Journalism* 6:2, 199–219. <https://doi.org/10.1177/1464884905051008>

- Condren, Conal (2012). Satire and definition. *Humor* 25:4, 375–399. <https://doi.org/10.1515/humor-2012-0019>
- Couldry, Nick (2004). Theorising media as practice. *Social semiotics* 14:2, 115–132. <https://doi.org/10.1080/1035033042000238295>
- Day, Amber (2011). *Satire and Dissent: Interventions in Contemporary Political Debate*. Bloomington: Indiana University Press.
- De Vreese, Claes (2005). The spiral of cynicism reconsidered. *European Journal of Communication* 20:3, 283–301. <https://doi.org/10.1177/0267323105055259>
- Doona, Joanna (2016). *Political comedy engagement: Genre Work, Political Identity and Cultural Citizenship*. Lund University: Avdelningen för medie- och kommunikationsvetenskap.
- Edgerly, Stephanie (2017). Making sense and drawing lines: Young adults and the mixing of news and entertainment. *Journalism Studies* 18:8, 1052–1069. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2015.1100522>
- Faina, Joseph (2013). Public journalism is a joke: The case for Jon Stewart and Stephen Colbert. *Journalism* 14:4, 541–555. <https://doi.org/10.1177/1464884912448899>
- Feldman, Lauren (2007). Young audiences, The Daily Show, and evolving notions of journalism. *Journalism* 8:4, 406–427. <https://doi.org/10.1177/1464884907078655>
- Feldman, Lauren (2013). Learning about politics from The Daily Show: The role of viewer orientation and processing motivations. *Mass Communication and Society* 16:4, 586–607. <https://doi.org/10.1080/15205436.2012.735742>
- Feldman, Lauren & Young, Dannagal (2008). Late-night comedy as a gateway to traditional news: An analysis of time trends in news attention among late-night comedy viewers during the 2004 presidential primaries. *Political Communication* 25:4, 401–422. <https://doi.org/10.1080/10584600802427013>
- Fox, Julia; Koloen, Glogy & Sahin, Volkan (2007). No joke: A comparison of substance in the Daily Show with Presidential Election Campaign. *Journal of Broadcasting & Electronic Media* 51:2, 213–227. <https://doi.org/10.1080/08838150701304621>
- Fox, Julia (2018). Journalist or Joker? Teoksessa: Baumgartner, Jody & Becker, Amy (toim.). *Political Humor in a Changing Media Landscape: A New Generation of Research*. Lanham: Lexington Books, 29–44.
- Gieryn, Thomas (1983). Boundary-work and the demarcation of science from non-science: Strains and interests in professional ideologies of scientists. *American Sociological Review*, 781–795. <https://www.jstor.org/stable/2095325>
- Glasser, Theodore & Ettema, James (1993). When the facts don't speak for themselves: A study of the use of irony in daily journalism. *Critical Studies in Media Communication* 10:4, 322–338. <https://doi.org/10.1080/15295039309366874>
- Gray, Jonathan; Jones, Jeffrey & Thompson, Ethan (2009). *Satire TV: Politics and Comedy in the Post-Network Era*. New York: NYU Press.
- Griffin, Dustin (1994). *Satire: A Critical Reintroduction*. University Press of Kentucky.
- Hart, Roderick & Hartelius, Johanna (2007). The political sins of Jon Stewart. *Critical Studies in Media Communication* 24:3, 263–272. <https://doi.org/10.1080/07393180701520991>
- Hautakangas, Mikko (2017). Rooli avoinna – journalistin ja näyttelijän ammatti-identiteetit dokumenttiteatterissa. Teoksessa: Gröndahl, Laura; Suutela, Hanna & Männistö, Anssi (toim.) *Journalistisen dokumenttiteatterin mahdollisuus*. Tampere: Journalismin, viestinnän ja median tutkimuskeskus COMET, 73–89.
- Herkman, Juha (2010). Re-evaluating the relationship between politics and popular media. *Media, Culture & Society* 32:4, 701–710. <https://doi.org/10.1177/0163443710367716>
- Hermann, Anne (2016). Ethnographic journalism. *Journalism* 17:2 260–278. <https://doi.org/10.1177/1464884914555964>
- Hersey, Curt (2013). *Nothing but the Truthiness: A History of Television News Parody and its Entry into the Journalistic Field*. Väitöskirja, Georgia State University.
- Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena (2000). *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.
- Hoffman, Lindsay & Young, Dannagal (2011). Satire, punch lines, and the nightly news: Untangling media effects on political participation. *Communication Research Reports* 28:2, 159–168. <https://doi.org/10.1080/08824096.2011.565278>
- Holbert, Lance (2005). A typology for the study of entertainment television and politics. *American Behavioral Scientist* 49:3, 436–453. <https://doi.org/10.1177/0002764205279419>

- Hujanen, Jaana (2014). Toimittajien rajankäyntejä ammattilaisista ja amatööriestä journalismin tuotannossa. *Media & viestintä* 37:3, 38–55. <https://doi.org/10.23983/mv.63044>
- Jacobs, Ronald & Smith, Philip (1997). Romance, irony, and solidarity. *Sociological Theory* 15:1, 60–80. <https://doi.org/10.1111/0735-2751.00023>
- Jones, Jeffrey (2010). *Entertaining politics: Satiric television and political engagement*. Lanham: Rowman & Littlefield Publishers.
- Kantola, Anu (2011). Notkean journalismin nousu. Teoksessa: Kantola, Anu (toim.). *Hetken hallitsijat. Julkinen elämä notkeassa yhteiskunnassa*. Helsinki: Gaudeamus, 115–141.
- Kantola, Anu & Vesa, Juho (2011). Skandaalit ja julkinen elämä Suomessa. Teoksessa: Kantola, Anu (toim.). *Hetken hallitsijat. Julkinen elämä notkeassa yhteiskunnassa*. Helsinki: Gaudeamus, 42–65.
- Kim, Young & Vishak, John (2008). Just laugh! You don't need to remember: The effects of entertainment media on political information acquisition and information processing in political judgment. *Journal of Communication* 58:2, 338–360. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2008.00388.x>
- Kivistö, Sari (2007). Satiiri kirjallisuuden lajina. Teoksessa: Kivistö, Sari (toim.). *Satiiri. Johdatus lajin historiaan ja teoriaan*. Helsinki: Yliopistopaino, 9–26.
- Koivukoski, Joonas & Zareff, Janne (2018). Scatological anecdotes, heavy drinking, and backpacker culture: Gonzo humor and edgework in contemporary Finnish journalism. Teoksessa: Alexander, Robert & Isager, Christine (toim.). *Fear and Loathing Worldwide: Gonzo Journalism Beyond Hunter S. Thompson*. New York: Bloomsbury Academic, 225–242.
- Kunelius, Risto; Noppari, Elina & Reunanen, Esa (2009). *Media vallan verkoissa*. Tampereen yliopisto. Julkaisuja Sarja A 112.
- Kuparinen, Susanna (2013). *Monologisuudesta moniäänisyyteen: journalistinen dokumenttiteatteri yhden totuuden maassa*. MA opinnäyte, ohjaustyön koulutusohjelma. Helsinki: Teatterikorkeakoulu.
- Lamont, Michèle & Molnár, Virag (2002). The study of boundaries in the social sciences. *Annual Review of Sociology* 28:1, 167–195. <https://doi.org/10.1146/annurev.soc.28.110601.141107>
- Lockyer, Sharon (2006). A two-pronged attack? Exploring Private Eye's satirical humour and investigative reporting. *Journalism Studies* 7:5, 765–781. <https://doi.org/10.1080/14616700600890422>
- Mäntynen, Anne & Shore, Susanna (2014). What is meant by hybridity? An investigation of hybridity and related terms in genre studies. *Text @ Talk* 34:6, 737–758. <https://doi.org/10.1515/text-2014-0022>
- Otto, Lukas; Glogger, Isabella & Boukes, Mark (2017). The softening of journalistic political communication: A comprehensive framework model of sensationalism, soft news, infotainment, and tabloidization. *Communication Theory* 27:2, 136–155. <https://doi.org/10.1111/comm.12102>
- Painter, Chad & Hodges, Louis (2010). Mocking the news: How the Daily Show with Jon Stewart holds traditional broadcast news accountable. *Journal of Mass Media Ethics* 25:4, 257–274. <https://doi.org/10.1080/08900523.2010.512824>
- Peters, Chris (2013). Even better than being informed. Satirical news and media literacy. Teoksessa: Broersma, Marcel & Peters, Chris (toim.). *Rethinking Journalism. Trust and Participation in a Transformed News Landscape*. New York: Routledge, 173–188.
- Pew Research Center (2008). *Journalism, Satire, or Just Laughs? "The Daily Show with Jon Stewart", examined*. Saatavilla: <https://www.journalism.org/2008/05/08/journalism-satire-or-just-laughs-the-daily-show-with-jon-stewart-examined/> (luettu 21.3.2019).
- Pöyhkäri, Reeta; Väliveronen, Jari & Ahva, Laura (2016). Suomalaisen journalistin itseymmärrys muutosten keskellä. *Media & viestintä* 39:1, 1–23. <https://doi.org/10.23983/mv.61434>
- Railo, Erkki (2011). *Henkilökohtainen on poliittista. Neuvottelu politiikan sukupuolituneesta työnjaosta Annan julkaisemissa poliittikkojen henkilökuissa vuosina 1975–2005*. Turun yliopiston julkaisuja.
- Reckwitz, Andreas (2002). Toward a theory of social practices: a development in culturalist theorizing. *European Journal of Social Theory* 5:2, 243–263. <https://doi.org/10.1177/1368431022225432>
- Reinemann, Carsten; Stanyer, James; Scherr, Sebastian & Legnante, Guido (2012). Hard and soft news: A review of concepts, operationalizations and key findings. *Journalism* 13:2, 221–239. <https://doi.org/10.1177/1464884911427803>
- Renvall, Mika & Reunanen, Esa (1998). Kaiken pelastava journalistinen ironia: teoria ja käytäntö. *Tiedotustutkimus* 21:3, 4–23. <https://doi.org/10.23983/mv.61385>
- Reunanen, Esa (2003). *Budjettijournalismi julkisena keskusteluna. Tekstianalyttisiä näkökulmia suomalaiseen ja ruotsalaiseen budjettikirjoitteluun*. Tampere University Press.

- Rottinghaus, Brandon; Bird, Kenton; Ridout, Travis & Self, Rebecca (2012). 'It's better than being informed': College-aged viewers of The Daily Show. Teoksessa: Baumgartner, Jody & Morris, Jonathan (toim.). *Laughing matters: Humor and American Politics in the Media Age*. New York: Routledge, 279–294.
- Schultz, Ida. (2007). The journalistic gut feeling: Journalistic doxa, news habitus and orthodox news values. *Journalism practice* 1:2, 190–207. <https://doi.org/10.1080/17512780701275507>
- Seuri, Ville (2016). *Start up -yrittäjyyttä toimituksen kyljessä. Innovaation ja luovuuden johtaminen Helsingin Sanomissa – tapaus Uutisraportti*. Pro gradu, Viestinnän, median ja teatterin yksikkö, Tampereen yliopisto.
- Simpson, Paul (2003). *On the Discourse of Satire: Towards a Stylistic Model of Satirical Humour* (Vol. 2). Amsterdam: John Benjamins Publishing. <https://doi.org/10.1075/lal.2>
- Tenenboim-Weinblatt, Keren (2009). Jester, fake journalist, or the new Walter Lippmann? Recognition processes of Jon Stewart by the US journalistic community. *International Journal of Communication* 3(2009) 416–439. Saatavilla: <https://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/353/288> (luettu 21.3.2019).
- Tuchman, Gaye (1973). Making news by doing work: Routinizing the unexpected. *American Journal of Sociology* 79:1, 110–131. <https://doi.org/10.1086/225510>
- Valaskivi, Katja (2002). *Leipää ja rinkiä: johdatus asian ja viihteen suhteeseen suomalaisessa televisiossa*. Tampereen yliopisto.
- Westerstahl, Jörgen (1983). Objective news reporting: General premises. *Communication Research* 10:3, 403–424. <https://doi.org/10.1177/009365083010003007>
- Wiesman, Penina (2011). We Frame to Please: A Preliminary Examination of The Daily Show's Use of Frames. Teoksessa: Goodnow, Trisha (toim.). *The Daily Show and Rhetoric: Arguments, Issues and Strategies*. Lanham: Lexington Books, 131–151.
- Xenos, Michael A. & Becker, Amy B. (2009). Moments of Zen: Effects of The Daily Show on information seeking and political learning. *Political Communication* 26:3, 317–332. <https://doi.org/10.1080/10584600903053569>
- Young, Dannagal (2012). The Daily Show as the new journalism: In their own words. Teoksessa: Baumgartner, Jody & Morris, Jonathan (toim.). *Laughing matters: Humor and American Politics in the Media Age*. New York: Routledge, 265–284.
- Young, Dannagal (2013). Laughter, learning, or enlightenment? Viewing and avoidance motivations behind The Daily Show and The Colbert Report. *Journal of Broadcasting & Electronic Media* 57:2, 153–169. <https://doi.org/10.1080/08838151.2013.787080>
- Young, Dannagal & Tisinger, Russel (2006). Dispelling late-night myths: News consumption among late-night comedy viewers and the predictors of exposure to various late-night shows. *Harvard International Journal of Press/Politics* 11:3, 113–134. <https://doi.org/10.1177/1081180X05286042>
- Zareff, Janne (2012). *Journalistinen komiikka. Teoreettisia ja käytännöllisiä avauksia*. Jyväskylä Studies in Humanities nro. 18.
- Ödmark, Sara (2018). Making news funny: Differences in news framing between journalists and comedians. *Journalism* Dec. 2008. <https://doi.org/10.1177/1464884918820432>

LIITE 1: Haastateltavat

Haastateltavan koodi	Nimi	Työryhmä	Pääasialliset työroolit
NJ	Jukka Lindström	Noin viikon uutiset	Juontaja, pääkäsikirjoittaja
UJ	Tuomas Peltomäki	Uutisraportti	Juontaja, pääkäsikirjoittaja
NT	Juha Lahti	Noin viikon uutiset	Tuottaja
UT	Kimmo Norokorpi	Uutisraportti	Tuottaja
NK	Yasir Gaily	Noin viikon uutiset	Käsikirjoittaja (komiikka)
UK	Henry Lehto	Uutisraportti	Käsikirjoittaja (komiikka)
NTo	Jenni Poranen	Noin viikon uutiset	Käsikirjoittaja (journalismi)
UTo	Jussi Sippola	Uutisraportti	Käsikirjoittaja (journalismi)